



# ערך ושלמות הכלל

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת ויקהל

- ♦ אהבת ה' לישראל ♦ התכנסות הישיבות בכנס 'אסופות' – הופעת שכינה ♦
- ♦ קיום התורה רק על ידי כל ישראל ♦ תרומת ישראל למשכן עבור הכלל ♦
- ♦ המשכן מבטא אחדות ♦ ערך המלאכה בעולם – השתתפות עם הקב"ה בבניין העולם ♦ עיקר מגמת המלאכה בעולם – השראת שכינה ♦ השמחה בעשיית המשכן ♦ מחצית השקל – שלמות מצוות הכלל



אהבת ה' לישראל

קראנו את פרשיות המשכן ונפתח בדברי המדרש בתחילת פרשה מ"ט:

... "מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבֹּת אֶת הָאֱהָבָה" (שיר השירים ח, ז) מִיָּם רַבִּים אֵלּוֹ אוֹמוֹת הָעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר "כִּהְמוֹת יָמִים יִהְיֶינָה" (ישעיהו יז, יב). וְאֵם הִיוּ מִתְכַּנְסִים כָּל אוֹמוֹת הָעוֹלָם לִבְטֹל אֶת הָאֱהָבָה שֶׁבֵּין הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל אֵינָם יְכוּלִים. זֶה פִּירוּשׁ הַפְּסוּק 'מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבֹּת אֶת הָאֱהָבָה' שֶׁנֶּאֱמַר "וְאֱהָב אֶת יַעֲקֹב" (מלאכי א, ב). "וְיִנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטַפּוּהָ" אֵלּוֹ הַמַּלְכוּיּוֹת שֶׁנֶּאֱמַר "אֶת מִי הִנְהָר הָעֲצוּמִים וְהַרְבִּים אֶת מֶלֶךְ אֲשׁוּר (ישעיהו, ח, ז), "אֵם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֱהָבָה בּוֹז בּוֹזוֹ לֹ" (שיר השירים ח, ז). אֲבֵל בְּנֵי עַשׂוֹ לִי מִקְדָּשׁ שֶׁל יִרְעוּת, וִירֵדִיתִי וּשְׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל אֱהָל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֲנָן וְכָבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן" (שמות מ, לה).

הַקַּב"ה אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹם דָּבָר לֹא יְכוּל לְמַנּוֹעַ וּלְעַצּוֹר וּלְבַטֵּל וּלְמַעֲט אֶת אֱהָבַת הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן הַקַּב"ה מִבְּקֵשׁ מִבְּנָיו שֶׁיַּעֲשׂוּ מִקְדָּשׁ וְהוּא יִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָם, הַקַּב"ה הוֹפִיעַ אֶת שְׁכִינְתוֹ עֲלֵינוּ.

פתחתי במדרש הזה כי אנחנו עוסקים בלימוד דבר ה', וצריך תמיד לזכור עניין זה, שהקב"ה אוהב אותנו. אנחנו חוזרים על זה בבוקר ובערב. עכשיו חזרנו על זה, 'אהבת עולם אהבתנו', 'אהבה רבה אהבתנו', הקב"ה אוהב את ישראל ומרוב אהבתו לישראל הוא רוצה להשכין את שכינתו בתוכנו, ונתן לנו את התורה.

### התכנסות הישיבות בכנס 'אסופות' – הופעה של שכינה

"וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּם" (שמות לה, א), אומר הילקוט שמעוני:

"ויקהל משה, אמר הקב"ה, עשה לך קהילות גדולות ודרוש ברבים הלכות שבת. ועל זה אמרו משה תיקן להם לישראל שיהיו דורשים בענייניו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג. אמר הקב"ה אם אתם עושים כסדר הזה, הריני מעלה עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי, וכן הוא אומר: "בְּשִׁרְתִּי צֶדֶק בְּקֶהֱל רַב" (תהילים מ, י).

כלומר, יש עניין מיוחד להקהיל את הציבור כדי לעסוק בתורה. כשהציבור מתקהל ביחד, זו הופעה של שכינה. אני רוצה להדגיש את הדבר הזה, כי בע"ה יהיה השבוע (שנה שעברה, 'ויקהל פקודי' הייתה השבת שלפני היציאה לבין הזמנים ובר"ח ניסן התקיים הכנס) כנס גדול בכרם ביבנה של ישיבות רבות מאוד והישיבה שלנו בתוכן, ואני רואה בזה חשיבות מאוד גדולה. כשמתקבצים ישיבות שונות ורבות יחד לעסוק בדברי תורה, השכינה שורה בגדלות. יש מדרגות בהשראת השכינה, אפילו יחיד שעוסק בתורה, השכינה שורה אבל במדרגה של יחיד. שניים כבר יותר, שלושה עוד יותר, "אֲלֵהֶם נֶצֶב בְּעַדְת אֵל" (תהילים פב, א). חמישה עוד יותר, עשרה עוד יותר. אנחנו מוצאים את זה בברכת המזון אמנם זו דעה שלא נפסקה להלכה, אבל העניין נכון, דעת ר' יוסי הגלילי שככל שיש יותר אנשים בברכת המזון, מוסיפים בנוסח הזימון. בעשרה מוסכם שצריכים להוסיף אלוקינו, ודעת ר' יוסי הגלילי שאם יש מאה, כבר מזכירים ה' אלוקינו, זו לא סתם אמירה, יש כאן השראת שכינה יותר גדולה. אלף, הופעת שכינה עוד יותר גדולה, אומרים: 'ה' אלוקינו אלוקי ישראל', כלומר, לא מופיע כאן רק ה' אלוקינו של אלו שמתכנסים, אלא מופיע כאן ריבוננו של עולם אלוקי כלל ישראל. כשמתכנסים 10000 זה כבר 'ה' אלוקינו אלוקי ישראל אלוקי צבאות יושב הכרובים' עוד מדרגה שנגיע לזה בע"ה. בכנס הזה יהיו יותר מ-2000 בע"ה.

### שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

מה החשיבות של ההתכנסות הזאת, גם מצד הציבור, וגם מצד כל יחיד ויחיד. כשיש הופעה ציבורית כללית של הרבה ישיבות מגוונות, כל אחד מופיע את עבודת ה' שלו, את התורה שלו, וכשם שפרצופיהם אינם שווים כך דעותיהם אינן שוות והתורה מופיעה בפנים רבות, ועל זה נאמר: "רַב שְׁלוֹם בְּנִיךָ" (ישעיהו נד, יג) כשיש רבים ביחד והם בשלום, כלומר יש הרבה גוונים של הופעת התורה וביחד כולם מופיעים את התורה בשלום, זו הופעה גדולה של תורה. זה מצד הציבור באופן כללי, יש הופעה של תורה, תורת ארץ ישראל. ובהתכנסות של תלמידי חכמים וראשי הישיבות ותלמידי הישיבות ביחד יש בזה הופעה של שכינה.

וגם מהצד הפרטי. יכול להיות שיהיו תלמידים שיחשבו שיותר טוב שישבו בישיבה וילמדו עוד יום בנושא שהם עוסקים בו, בסוגיה שהם לומדים עכשיו, וזה ייתן להם יותר. זאת הסתכלות לא נכונה. לשמוע שיעורים מגוונים ואפילו בנושאים שלא נמצאים בתוכם, אדרבה זה מרחיב את הדעת וזה מעשיר, זה תורם תרומה מאוד גדולה. אדם לא צריך להיות מצומצם כזה שהוא יכול לשמוע רק שיעור בנושא שהוא עוסק בו, ושהוא אינו יכול לשמוע שיעור בעוד נושא, לשמוע עוד רב, עוד הופעה, עוד עניין - זה צמצום. צריך להתעניין ולשמוע עוד דברים, אמנם לא להתבלבל, לדעת מהי הדרך, על כל פנים, לא להיות מצומצם שלא יכול לשמוע דבר חוץ מהסוגיה שהוא שקוע בה, זה לא טוב, תלמיד חכם צריך להיות פתוח. נשמע את הרב פלוני ועוד רבנים, ויחד ההופעה הזאת היא חשובה מאוד. מאוד הייתי שמח שכמה שיותר תלמידים ישתתפו במעמד הזה של הופעת התורה. מעמד מאוד גדול. בישיבת כרם ביבנה, ב"ה יש מרחבים פתוחים גדולים, והיא יכולה לארח את הכינוס, אולי בימים הבאים נוכל להזמין את הציבור אלינו. על כל פנים ציבור של תורה, הופעה של תורה גדולה, זה דבר חשוב.

### קיום התורה רק על ידי כל ישראל

בהמשך לעניין הזה שהיחד הוא דבר כל כך גדול וחשוב. נביא את דברי אור החיים:

"וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות לט, לב) אומר אור החיים: "הגם שלא עשה אלא בצלאל וחכמי לב" – הרי לא בני ישראל עשו את המשכן, אלא קבוצת אנשים בעלי מקצוע שהם נבחרו ועשו, "אבל שלוחו של אדם כמותו, וכאילו כל ישראל עשו".

ועוד מפרש אור החיים: "עוד נראה כי כאן עשה הכתוב מחברת הכללות בקיום התורה, והראה כי בני ישראל יזכו זה לזה והתורה ניתנה להתקיים בכללות ישראל, כל אחד ועשה היכולת שבידו ויזכו זה לזה" - כלומר כלל ישראל הם מקיימים את התורה.

"אולי כי לזה רמז הכתוב באומרו: "ואהבת לרעך כמוך" פירוש לצד שהוא כמותך כי בשלומו ייטיב לך ובאמצעותו אתה משלים שלמותך" - כלומר, יחד כלל ישראל יכולים לקיים את התורה, כל אחד לבד לא יכול לקיים את כל התורה כולה, וזה מה שכתוב "ואהבת לרעך כמוך" רעך הוא כמוך, מה שהוא עושה, זה לטובתך.

"ובזה מצאנו נחת רוח, כי ה' ציווה תר"ג מצוות, ומן הנמנע שיימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם, וזה לך האות, כהן ולוי וישראל, ונשים, יש מצוות עשה בכהנים שאין מציאות לישראל לעשותם, ויש מצוות לישראל שאינם בכהנים, וכן בלויים וכן בנשים".

וכל אחד צריך לקיים את כל המצוות 'להשלים תיקון לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו' ואיך יוכל לקיים את כל המצוות אם יש מצוות של כהנים שישראל לא יכול לקיים - אם מסתכלים על זה במבט רחב, שמה שהוא עושה, זה בעצם אתה עושה, ומה שאתה עושה זה הוא עושה, זאת אומרת, כל כלל ישראל ביחד הם עושים את התורה. וכל אחד שעושה את המצווה, הוא עושה אותה כמצווה כלל ישראלית, כאילו כלל ישראל עושה על ידו. אז ממילא יוצא שכל יחיד ויחיד הוא שותף עם כל הכלל, וכולם ביחד עושים את כל המצוות נמצא שעל ידי כך, כל יחיד ויחיד מקיים תר"ג מצוות.

"אלא וודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכו זה מזה והוא מה שאמר הכתוב "וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' (שם) - כלומר, מה שעשו בצלאל ואנשיו זה כאילו עשו כלל ישראל, "כינה לכולם יחד מעשה כולם הגם שמהם הביאו נדבה, מהם עשו מלאכה, יאמר על כללותם שעשו הכול... ומעתה כל אחד מישראל הביא כל ה"ג מינים שבנדבה ועשה כל המלאכות האמורות" -

כלומר, כאילו כל אחד עשה את הכול, וכל אחד הביא כל המינים שהביאו בנדבות, אף על פי שזה הביא זהב, זה הביא כסף, זה הביא בדים, וזה הביא עצי שיטים, כולם הביאו את הכול.

בדור שלנו עוסקים בפרט, הכלל למען הפרט, והתורה מלמדת אותנו שהפרט באמת יש לו ערך עצום, אבל עיקר הערך שלו כשהוא חלק מהכלל כולו ביחד. כלל ישראל עושים

את המצוות, ועל כן 'ואהבת לרעך כמוך' כי מה שהוא עושה זה בשבילך, הוא מוציא אותך ידי חובתך במצוות שהוא מקיים ואתה לא יכול לקיים.

### תרומת ישראל למשכן עבור הכלל

ונשלים את הדברים בדברי 'המשך חכמה' על הפסוק: "כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לָבָם אַתֶּם לְהֵבִיא לְכָל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד מֹשֶׁה הֵבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לָהּ" (שמות לה, כט) - המילה 'בני ישראל' היא מיותרת, אפשר להגיד הביאו נדבה לה', בתחילה מדובר על התרומה של הפרטים איש ואישה וכאן זה מתחלף לציבור, "הֵבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לָהּ", אומר המשך חכמה יש לנו הלכות מיוחדות שקרבן ציבור צריך להיות מוקרב דווקא על ידי הכלל, והוא לא יכול להיות של אדם פרטי, וגם אי אפשר לשנות קרבן של יחיד לקרבן של ציבור.

הנושא הזה היה מחלוקת עקרונית בין הצדוקים לחכמים, הצדוקים חשבו שאדם יחיד יכול להביא קרבן ציבור, "אֵת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר" (במדבר כח, ד) כתוב בלשון יחיד, כאילו גם יחיד יכול לתרום. וחכמים אמרו שקרבן של ציבור, רק כלל ישראל יכול להביא, ומי שתורם תרומה, צריך להקנות אותה לכלל כדי שהיא תהיה שייכת לכלל, והכלל יביא. מסביר 'המשך חכמה' שגם כאן כמו שאומר הפסוק "כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לָבָם אַתֶּם לְהֵבִיא לְכָל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד מֹשֶׁה" הם הביאו, אבל לא לתור פרטים, אלא מה שהם הביאו הם הקנו לכלל, וזה מה שמסיים הפסוק: אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד מֹשֶׁה הֵבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לָהּ" - כלומר לא היה כתוב על כל תרומה, זו תרומה על שם פלוני, וזו תרומה על שם פלוני, הם נתנו את זה לכלל, והכלל הוא זה שבנה את המשכן.

### המשכן מבטא אחדות

בהמשך לאותו רעיון אומר המדרש (שמות רבה פרשה נב, ג - ד):

"היו ליצני ישראל מליצין אחרי משה ואומרים אלו לאלו אפשר ששכינה שורה על ידו של בן עמרם" - על ידי ילוד אשה, ממשיך המדרש ואומר: אמר להם משה בואו ונקים את המשכן התחילו טוענים ובאים אצלו שנאמר וַיְבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן (שמות לט, לג) כמה חכמים היו שם ובאו אצל משה ולא היו יכולים להקימו, על זה אמר שלמה "רַבּוֹת בְּנוֹת עֲשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִיתָ עַל כָּלָנָה" (משלי לא, כט) שמשה היה עולה על כולם, למה, שעשו

את המשכן ולא היו יודעים ליישבו, מה עשו, נטלו כל אחד ואחד ממלאכתו ובאו להם אצל משה ואומרים, הרי קרשים, הרי בריחין”

לא ברור מה הייתה הבעיה, אנשי המקצוע בנו את כל החלקים של המשכן, ועכשיו הגיע הזמן לקחת את כל החלקים ולבנות את המשכן, מה הבעיה - לא יודעים איך מחברים את החלקים של המשכן.

”כיון שראה אותם משה מיד שרתה עליו רוח הקודש והקימו”.

צריך להבין את המדרש הזה, מה הקושי שהתקשו בו בוני המשכן ולמה דווקא משה הצליח להקים את המשכן.

כנראה שלחבר את כל החלקים של כל המשכן ביחד, זה מבטא את האחדות. והאחדות הזאת על ידה צריכה להופיע השכינה. והם פוחדים, אם אנחנו נקים את המשכן, ובסוף לא תשרה שכינה, מה יהיה, המשכן זה רק בניין, והעיקר הוא שתשרה שכינה על המשכן. והם פחדו שכל מה שהם עשו, לא יביא להשראת השכינה. השראת שכינה היא רק כשיש אחדות, כשאין אחדות, אין השראת שכינה. איש ואישה מאוחדים בונים משפחה יש שכינה. איש לבד, אשה לבד, כל אחד חצי, אבל כשיש משפחה השכינה שורה. יש ציבור, השכינה שורה יותר כמו שהזכרנו מקודם. כלל ישראל, יותר השראת שכינה. במשכן צריכה לשרת השכינה של כלל ישראל, ובשביל שתשרה שכינה, כלל ישראל צריך להיות מאוחד, המשכן הוא רק גילוי של דבר הזה.

וכאילו אומר לנו המדרש, לאחד זה דבר קשה מאוד. כל אחד יש לו את הדרך שלו וחושב שהדרך שלו היא הצודקת, והדרך האחרת היא לא נכונה. ואיך עושים אחדות בין גוונים שונים של הסתכלויות?! לזה צריך כוח מיוחד, כוח של אחדות. משה הוא כלל ישראל והוא יכול לעשות את האחדות הזאת של כלל ישראל. יש לו נשמה כללית, באו אל משה, ורק משה, שמבטא את המהלך הזה של ההסתכלות הכוללת הזאת, הוא יכול לאחד את הכלל. והמדרש עוד ממשיך ”ולא תאמר משה העמידו” - אפילו משה לבד לא יכול היה לעשות את הדבר הזה כי אחדות זה דבר מאוד קשה, ”אלא המשכן נעשו בו ניסים ועמד מעצמו כמו שאומר הפסוק ” הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן” (שמות מ, יז) כאילו מעצמו, כלומר ריבונו של עולם הקים את המשכן. ומשה עשה השתדלות. שוב הרעיון הזה של אחדות. עם ישראל זה עם אחד והוא מופיע את ריבונו של עולם בעולם. ואחדות היא מאפשרת את השראת השכינה.

### ערך המלאכה בעולם – שותפות עם הקב"ה בבניין העולם<sup>1</sup>

"וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם, שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שִׁבְתַּן שְׁבַתוֹן לַה' כָּל הָעֵשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה יִמָּת, וְאַחַר כֵּן לֹא תִבְעְרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשְּׁבַת" (שמות לה, א – ג) ואחר כך הציווי על עבודת המשכן.

מה פירוש הפסוק הראשון, "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם", מה ההמשך, מה ציווה לעשות, "שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שִׁבְתַּן שְׁבַתוֹן לַה'" האם יש ציווי לעשות מלאכה בששת ימים, כתוב שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא תַעֲשֶׂה. אין כאן ציווי לעשות מלאכה, הציווי הוא לשמור את השבת, אם כך, היה צריך להיות כתוב, אלה הדברים אשר ציווה ה' לשמור את השבת, הרי אין ציווי לכאורה לעשות מלאכה בששת הימים.

גם בפרשת יתרו במתן תורה בעשרת הדברות, כתוב: "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשְּׁבַת לְקַדְּשׁוֹ: שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ כָּל מְלָאכָתְךָ: יוֹם הַשְּׁבִיעִי שְׁבַת לַה' אֱלֹהֶיךָ" (שמות כ, ז - ח). התורה מזכירה ששת ימים תעבוד. לכאורה הפשט, הוא היתר, אתה יכול לעבוד בששה ימים אבל לא ביום השביעי. אבל הלשון משמעותה שיש גם עניין בעשיית מלאכה. ואמנם אמרו חז"ל (אבות דרבי נתן פרק יא, א) כשם שהתורה נתנה בברית כך העבודה נתנה בברית, יש עניין לעשות מלאכה. בהמשך הפסוקים בעשרת הדברות בפרשת יתרו נאמר "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשְּׁבַת לְקַדְּשׁוֹ: שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ כָּל מְלָאכָתְךָ: יוֹם הַשְּׁבִיעִי וְגו'" לא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה וְגו', כִּי שְׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי" (שם פס' ט - י), נזכר כאן שגם ריבונו של עולם כך עשה, בשישה ימים הוא עשה את השמים ואת הארץ ואת כל אשר בם ונח ביום השביעי. כאן בוודאי אנחנו מוכרחים להגיד, שמה שהקב"ה עשה את העולם בשישה ימים, היה בזה עניין, לא רק המנוחה ביום השביעי. הקב"ה עשה את עולמו בשישה ימים, ויום השביעי עניין מיוחד, "וינח ביום השביעי".

ומכאן אפשר להבין, שכל אחד ואחד שעושה מלאכה בעולם, הוא ממשיך את מעשה ריבונו של עולם. כמו שהקב"ה בששת ימים עשה את השמים ואת הארץ, כך ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. כלומר, יש עניין שהאדם יעבוד וישתתף עם הקב"ה במעשה

<sup>1</sup> השלמה משיחה לפרשת ויקהל תשס"ד

בראשית. הקב"ה ברא את העולם בשישה ימים, והאדם ממשיך ומפתח ומקדם ועושה מלאכות, שכל עניינן של המלאכות הללו, הן שכלולו של עולם שהקב"ה ברא בששת ימי בראשית. כשאדם עושה מלאכה הוא ממשיך את מעשה ה' ומשתתף עם ריבונו של עולם במעשה בראשית, כל אחד ואחד שעובד, בכל מלאכה ומלאכה, הוא מרחיב ומשכלל את הבריאה.

### עיקר מגמת המלאכה בעולם – השראת שכינה

ויש לבריאה גם מגמה ותוכן, יש סיבה שבשבילה הקב"ה ברא את העולם בששת ימים, כדי להשרות שכינתו בעולם, כדי שבעולם יופיע כבודו של ריבונו של עולם. כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו. ועיקר עניין השראת שכינה בעולם, זה במשכן. המשכן הוא המקום העיקרי והמרכזי של השראת שכינה בעולם.

והנה ניתן להבין את משמעות הפסוקים כאן, ויקהל משה וגו' אלה הדברים שציוה ה' לעשות אותם, ששת ימים תעשה מלאכה, והוא מתכוון להמשך, למלאכה של מלאכת המשכן, וכמו שחכמים דורשים, למה נזכר כאן איסור שבת, כדי ללמד שמלאכת המשכן עושים בשישה ימים ולא בשבת, ואין מלאכת המשכן דוחה שבת, אבל אפשר ללמוד מכאן שלא רק שאין מלאכת המשכן דוחה שבת, אלא אנו לומדים כאן שעניינה של מלאכת המשכן היא להיעשות בשישה ימים של בריאת העולם. בשישה ימים שבהם הקב"ה ברא את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בהם, צריך לעשות את העיקר של ענייניו של עולם, שזה להשרות שכינתו בעולם על ידי עבודת המשכן. ולכן ההמשך "אלה הדברים אשר ציוה ה' לעשות אותם" היינו קחו תרומה לעשות את המשכן.

'אלה הדברים', מדייקים חז"ל (שבת ע). שמכאן נלמדים ל"ט מלאכות, הגימטריא של אלה - 36, דברים לשון רבים 2, והדברים 3, ל"ט מלאכות שהקב"ה אסר אותם בשבת. וזה לא במקרה שכאן המקור של הלימוד של ל"ט מלאכות שאסורות בשבת. המלאכות שנאסרו בשבת, אלו אותם המלאכות שהיו במשכן. כל מלאכה שעשו במשכן נחשבת מלאכה חשובה והיא אסורה בשבת. ובעצם כל המלאכות שיש במציאות יסודם נלמד מהמשכן.

נתבונן יותר, אלה הדברים, אלה ל"ט המלאכות אשר ציוה ה' לעשות במשכן, שהם שלמות כל המלאכות שיש במציאות, ובהם צריך לבנות את עיקר ענייניו של העולם שזה המשכן. אלו מלאכות חשובות ואין לעשות אותם בשבת. נמצא שכל עניין המלאכה

בעולם עיקרה ושורשה ממלאכת המשכן. ממציאות המשכן שזה עיקרו של עולם, נמשך כל קיומו של עולם. כל עניינו של עולם הוא בשביל שיהיה משכן בתוכו. וכשאינ משכן צריך לשכלל את העולם כדי שתופיע בו השכינה בצורה היותר מושלמת והיותר גדולה.

יש עניין במלאכות, וצריך לדעת שכל מלאכה שאנחנו עושים, זה המשך למה שהקב"ה עשה בששת ימי בראשית. "כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (שמות כ, י), וכל מלאכה שאדם עושה הוא משתתף עם הקב"ה. כשאדם יודע את זה, כבר בידיעה הזאת הוא גורם שתשרה שכינה בעולם. הוא מכיר שכל מה שהוא עושה, זה נמשך מריבונו של עולם שברא את העולם וברא את האדם ונתן לו את הכוחות ואפשר לו להשתתף במלאכתו של הקב"ה, להיות שותף כביכול. בכל מלאכה שאדם עושה, הוא צריך להרגיש את הדבר הזה, אני עושה את המלאכה הזאת מכוח של ריבונו של עולם. כל פעולה שאני עושה, נמשכת מהכוח האלוקי. קודם כל כפשוטו, זה דבר פשוט, מי נותן לנו את הכוח לעשות את הדברים. אבל נבין את זה באופן יותר עמוק, כל פעולה שאני עושה נמשכת מעניינה של הבריא. בכל מלאכה שאנחנו עושים, אנחנו עוסקים בשכלולו של עולם, ומגמת העולם גילוי הופעתו של הקב"ה במציאות. עיקר עניינה של המציאות זו הופעת השכינה, זה המשכן. והמשכן צריך לעשותו במלא השלמות, בכל ל"ט המלאכות שיש במציאות, וכך עושים השראת שכינה בעולם.

ומכאן, שכל דבר שאדם עושה בעולמו, צריך לכוון את עצמו להשרות שכינה בעולם. יש דברים של רשות כמו שאמרנו, שיש בהם ערך אלוקי של השתתפות עם הקב"ה בבריאתו של עולם ויש עיקר גילוי רצונו של הקב"ה בעולם, שזה לעשות מעשה המצוות, לעסוק בתורה, שזה עיקר השראת השכינה בעולם של "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כה, ח). יש את המשכן המרכזי – בית המקדש, ויש משכן שהוא עושה לקב"ה בתוך לבבו, בתוך ביתו, במעשיו. וכל זה נחשב עשיית המשכן. עשיית המשכן היא עשיית אפשרות לקב"ה לשרות בעולמו, כמו שבמשכן העיקר זו השראת השכינה ולא הצדדים החיצוניים, כך בכל מעשה שאדם עושה, העיקר הוא השראת השכינה.

### השמחה בעשיית המשכן

וכשמה אומר לישראל צו ה' "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כה, ח) ולתרום תרומות לעשיית המשכן, כמובן שישראל שמחים על זה שמחה גדולה שהקב"ה יבוא לשכון בתוכנו. "וַיָּבֵאוּ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נָשָׂאוּ לְבֹו וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֶתוֹ הֵבִיאוּ אֶת

תְּרוּמַת לְמִלְאֶכֶת אֵהָל מוֹעֵד וְלְכָל עֲבֹדְתוֹ וְלִבְגְדֵי הַקֹּדֶשׁ. (שמות לה, כא). אור החיים מבאר שהיו אנשים שתרמו יותר מיכולתם, וזה נקרא 'אשר נשאו לבו' - ליבם נשא אותם למעלה, לתרום מעל ומעבר ממה שהם יכולים לתת, 'וגם כל אשר נדבה רוחו' - היו כאלו שנתנו כמה שהם יכולים לתת, כל אלה הביאו את תרומת ה' למלאכת אהל מועד.

" וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים כָּל נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ חָח וְנָזָם וְטַבַּעַת וְכוּמָז וְגו' (שמות לה, כב). האנשים והנשים באו והביאו איתם את התכשיטים הכי יקרים להם, מה שהם בחרו. לאשה לוקח זמן לפעמים עד שהיא בוחרת את התכשיט שמתאים לה והיא אוהבת אותו, זה משהו פרטי שלה והיא בדיוק מזדהה אתו, זה בדיוק מביע את מה שהיא רוצה, והיא לוקחת את התכשיטים היותר אישיים שלה ונותנת אותם למלאכת המשכן. יש כאן הבעת הרצון שתשרה השכינה בישראל. מוכנים להביא את כל הדברים היקרים הכי אישיים הכי חשובים לעבודת המשכן. ומרבים העם להביא, ובכלל לא עוסקים בשאלה אם צריך לתת, רוצים להיות שותפים, עד שצריך לעצור אותם כי יש כבר יותר מדי... כך ישראל מתנדבים לעבודת המשכן.

וכשאנחנו מתבוננים בדבר הזה, על אריכות התורה בעבודת המשכן, בתחילה בפרשת תרומה התורה מתארת את כל הכלים של המשכן איך לעשות אותם, ועכשיו בפרשת ויקהל עוד פעם חזרה שלמה על כל הדברים, אמנם חזרה על הביצוע. פרשת ויקהל הייתה יכולה להסתיים בכמה פסוקים: 'ויעשו בני ישראל את כל הכלים ואת כל המשכן, ככל אשר צווה ה'.' אבל זה מאורע מאד מרגש, הגענו עכשיו לשלב הבנייה. ויש כל יום בשורה חדשה, עשו את הארון, צריך לכתוב את כל הפרטים. עשו את המנורה. עשו את מזבח הקטורת. עשו את השולחן, ואת הקרשים ואת העורות, ואת המכסים למשכן, כל דבר היה מאורע בפני עצמו עם כל הלב. היה אפשר לכתוב בקיצור ויביאו את כל אשר עשו למשה, אבל כל דבר הוא כל כך יקר וחשוב, שהתורה מתארת אותו. הביאו את הארון, כולם עמדו וחיכו לראות, זו הייתה תהלוכה, מביאים את הארון, מביאים את המנורה, מביאים את מזבח הקטורת, כל דבר יש לו משמעות כל כך עמוקה, כל דבר מגלה את הקשר שלנו לריבונו של עולם, הפרשה מקצרת מדי... ואחר כך הקב"ה מצווה את משה להקים את המשכן, לשים את הארון וכו', ואחר כך משה מקים. הכול חוזר פעמיים, פעם הציווי ופעם הקיום בפועל. מפני שעניינו של המשכן זו השראת שכינה בישראל. וכשמבינים את העומק של העניין הזה, אז הפרשות האלה נראות מקצרות, היה אפשר לפרט עוד יותר.. זה המאורע הגדול של השראת השכינה בישראל.

## הערך והשלמות של מצוות הכלל<sup>2</sup>

”באחד באדר משמיעים על השקלים” (שקלים א, א)

חכמינו ז”ל אמרו שמשה רבנו התקשה במצות מחצית השקל עד שהקב”ה הראה לו כמין מטבע של אש מתחת כיסא הכבוד. חכמינו למדו זאת מלשון הכתוב ”זה יתנר”, כלומר הקב”ה הראה לו את המטבע ואמר ”זה”. תמוה לכאורה, במה נתקשה כל כך משה, עד שהקב”ה היה צריך להמחיש לו מהי צורת המטבע של מחצית השקל. האם הבעיה הייתה שמשה רבנו היה אדם רוחני שלא התמצא בכסף ולא ידע איך נראית מטבע של מחצית השקל?!

אמנם היו גדולים בישראל שלא הכירו ערך המטבעות ולא הביטו בצורתו של מטבע. אפשר לומר זאת גם על מו”ר הרב צבי יהודה זצ”ל שלא ידע צורתא דמטבע. הוא לא ידע מחירים של מוצרים. והיה מופשט מענייני מסחר וכד’.

אך נראה שלא זו הבעיה אצל משה רבנו, שכן אילו זו הייתה הבעיה, מדוע הקב”ה הראה למשה מטבע של אש, איך אפשר להכיר על פי מטבע של אש צורת מטבע, ומדוע ציינו חכמים שהקב”ה לקח כמין מטבע של אש מתחת כיסא הכבוד והראהו?

על כן נראה שהקב”ה הראה למשה את התוכן העמוק של מצות מחצית השקל, שזו מצוה הבאה לכפר על חטא העגל. כיצד מכפרת מצוה קטנה, שכל אחד נותן מטבע קטן, מחצית השקל, על חטא כה חמור, אלא שהערך של מצוה זו אינו נמדד במעשה הפרטי של כל אחד ואחד, אלא במשמעות הכללית הנובעת מן המצווה שעולה עד לכיסא הכבוד. המטבע הניתן על ידי כל אחד ואחד נהפך למטבע של אש תחת כיסא הכבוד.

כאשר כל ישראל משתתפים ביחד במצווה אחת, וכולם נותנים בשווה, ”הַעֲשִׂיר לֹא יִרְבֶּה וְהִדֵּל לֹא יִמְעִיט” (שמות ל, טו), ובכסף הזה נעשית עבודת בית המקדש, וקיימת אחדות שלמה של כל ישראל כולם בעבודת בית המקדש - אזי השכינה שורה בישראל, וכבוד ד’ נראה, וזהו כיסא הכבוד. עבודת בית המקדש, קורבנות הציבור, התמידים והמוספים, צריכים להיות מכסף מחצית השקל דווקא. אי אפשר להביא קורבנות ציבור משל היחיד, קורבנות הציבור צריכים להיות משל הציבור כולו. כלל ישראל הוא תמיד בטהרתו ובצדקותו. ”כִּלְךָ יָפֵה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בְּךָ” (שיר השירים ד, ז). הכלל תמיד צדיק, החטא

<sup>2</sup> השלמה מדברים לפרשת שקלים תשס”ט

נמצא רק ביחידים ולא בכלל. לכן, כל מצוה כללית יש לה ערך מיוחד, שלמות מיוחדת. למרות שכל יחיד משתתף בסכום קטן, אך התחייבותו אל הכלל מעלה אותו למדרגה של שלמות. לכן במצווה זו נתקן את חטא העגל.

במצווה זו שהינה עבודת ד' כללית בבית המקדש, תוקן החטא של עבודה זרה. על פי זאת ניתן לפרש ש'העשיר לא ירבה והדל לא ימעט', פירושו לא רק בכמות הכסף, אלא גם באיכות. שאם אמנם מי שהוא דל בכוונתו - אינו מתכוון בכל הלב - אין זה גורע, כי כוונתו לא ממעיטה מערך המצווה, כיון שכל יחיד בטל כלפי הציבור כולו. עשיר - במובן זה שהוא עשיר בכוונת המצווה, לא ירבה ולא יפריז בערך כוונתו האישית, כי כוחה המיוחד של המצווה הזו היא בהיותה מצווה כללית של כל ישראל.



השיחה נמסרה בשנת התשפ"ג (עם השלמה מתשס"ד)

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

